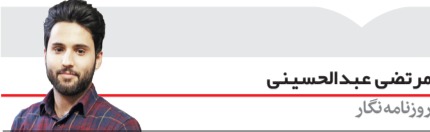

«فرهیختگان» گزارش می‌دهد: اول فرابورس، سپس فروش قدم به قدم سهام استقلال و پرسپولیس در بورس

جزئیات نقشه واگذاری کامل سرخابی‌ها در بورس

مرتضی عبدالحسینی

روزنامه نگار

بالاخره قطار واگذاری استقلال و پرسپولیس و عرضه سهام آنها در بورس به ایستگاه پایانی خود رسید تا پس از سال‌ها انتظار سرانجام تغییر مالکیت این دو مجموعه پر حرف و حدیث، در بهمن ماه سال جاری به صورت قانونی انجام شود. موفقیت این دو باشگاه در عرضه به بازار سهام و همچنین موفقیت در سودآوری و درآمدزایی در ادامه فعالیت بسته به رعایت شروطی دارد که در این گزارش به طور کامل در گفت‌وگو با پیمان مولوی، دبیر انجمن اقتصاددانان کشور و ناظم اولیایی از مدیران پرسابقه فوتبال باشگاه استقلال بررسی شده است. خروج کامل دولتی‌ها و عرضه ۱۰۰ درصدی سهام این دو باشگاه، اجازه به احصای کامل درآمدهای مثل حق پخش و عدم نفوذ سیاسیون در هیات مدیره‌های آینده از شروط اصلی مورد اشاره کارشناسان است. در مورد عملکرد این باشگاه‌ها در سال‌های اخیر نیز اطلاعات مالی خاصی منتشر نشده اما می‌گیری‌های «فرهیختگان» و گفت‌وگوهایک منبع نزدیک به وزارت ورزش، اطلاعات جالبی را به دست می‌دهد. شاید باورش سخت باشد اما ترانزنامه مالی هر دو باشگاه در ۱۰ سال اخیر بدون زیان انباشته بسته شده و میزان دارایی‌های آنها نیز در مجموع بین دوازده و ۵۰ میلیارد تومان تخمین زده می‌شود. این منبع می‌گوید: «میزان بدهی دو باشگاه در مجموع حدود ۸۰ میلیارد تومان است و این در حالی است که تنها درآمد هر دو باشگاه در چند ماه اخیر حدود ۱۲۰ میلیارد تومان (بدون محاسبه حق پخش) بوده است. با ذکر این موارد ورود این دو باشگاه به شرط رعایت مواردی که در ادامه مطرح خواهد شد به بازار اول یا دوم فرابورس با مانع خواهد بود.»

چالش ۱۵ ساله خصوصی سازی سرخابی‌ها

فوتبال محبوب‌ترین ورزش در عرضه داخلی و بین‌المللی است. اگر توپان یک‌سال اخیر و بورس کرپونا را استناد کنیم، این فوتبال بوده که بر ورزشگاه‌های لبریز از هوادار و چند صد میلیون بیننده تلویزیونی و غیره، توانان پیدا کرده است. اما نزدیک به سه دهه است که تمایلات روزافزون به این ورزش تحولات اساسی در نگاه به آن ایجاد کرده و فوتبال را از یک ورزش به صنعت و باشگاه‌های فوتبال رانیز به هلدینگ‌های اقتصادی تبدیل کرده است. و اواخر دهه ۸۰ میلادی بود که جریان مالی و نقدینگی مورد نیاز باشگاه‌های ورزشی اروپا آنها را به صرافت مدیریت هزینه‌ها و ایضا توسعه درآمدها سوق داد، چرا که دیگر مالکان شخصی و یاحتی دولت توانی برای حمایت از آنها نداشتند. در کشور ما نیز هرچند شرایط اقتصادی ایجاب می‌کند که باشگاه‌های فوتبال هرچه زودتر دست از بریز و پشاش‌های بی‌هدف بردارند و کنترل هزینه‌ها به درآمدزایی یالتر فکر کنند، اما این مهم طی چند دهه اخیر به دست فراموشی سپرده شده است. در ایران فوتبال و باشگاه‌های فوتبالی برای نهاد‌های مربوط به خود (که عمدتاً دولتی هستند) صرفاً هزینه‌زا بوده‌اند و به دلیل نداشتن انضباط مالی و شفافیت عملکردی برای بسیاری دیگر محل مناسبی جهت پولشویی، فساد و... بوده‌اند اما در وضعیت فعلی اقتصاد ایران به نظر می‌رسد تبدیل باشگاه‌های فرهنگی-ورزشی کشور به باشگاه‌های فرهنگی و اقتصادی گریزناپذیر است. پرسپولیس و استقلال دو تیم بزرگ و پرطرفدار کشور

هستند که با توجه به وسع مالی و باشگاهی در اولویت این تحول قرار دارند. در حال حاضر ورود این دو باشگاه به بازار سرمایه به‌عنوان بهترین راه برای کنترل هزینه‌ها و افزایش درآمدها مطرح شده و بر اساس اظهارات مسئولان دولتی، فرایند این مهم با سرعت زیادی در حال انجام است. اما این چالش ۱۵ ساله کشور محل چندسوال جدی است: آیا بهترین مسیر برای تجاری سازی باشگاه‌های فوتبال خصوصی سازی آنها و به‌طور مشخص ورود آنها به بازار سهام است؟ این باشگاه‌ها حائز شرایط مورد نیاز برای ورود به بازار سهام هستند؟ چند درصد از سهام این دو باشگاه عرضه می‌شود و تا چه میزان می‌توان به سودآوری آنها امیدوار بود؟ آیا صورت مالی و لیستی از دارایی‌ها و هزینه‌های سرخابی‌ها تهیه شده است؟

۴ روش برای فیر پلی مالی

گزارش نهایی تحقیق و تفحص از دو باشگاه استقلال و پرسپولیس در ۱۰ سال اخیر که چند ماه پیش در صحن علنی مجلس قرائت شد، حاکی از هزینه‌های ۱۷۴ میلیارد تومانی پرسپولیس و ۱۶۲ میلیارد تومانی استقلال تنها برای جذب بازیکن و مربی بوده است. با وجود هزینه‌هایی دیگری مانند فراهم کردن امکانات شخصی برای بازیکنان، اردوها، رفت‌وآمدها و پرداخت برخی جرایم این رقم چندین برابر نیز خواهد شد. بالا بودن نقدینگی مورد نیاز این دو باشگاه آنها را نیازمند تامین مالی در بسیاری از زمینه‌ها مانند توسعه ورزشگاه‌ها، تقویت کارکنانی و بازیکنان، توسعه فعالیت‌ها... کرده است. از طرفی سرخابی‌ها با توجه به پتانسیل‌های اقتصادی خود می‌توانند از طریق درآمدهای حق پخش، برندینگ، تولید اقلام، کالا‌های ورزشی و... درآمدزایی بالایی داشته‌و اقدام به صرف هزینه‌ها از محل درآمد خود کنند. ناظم اولیایی، مدیرعامل سابقه فوتبال کشور که سابقه مدیرعاملی باشگاه‌های استقلال و پاس تهران رانیز در کارنامه دارد، از تبدیل باشگاه‌های کشور و مخصوصاً پرسپولیس و استقلال به باشگاه‌های اقتصادی می‌گوید. وی معتقد است ماهیت فوتبال دو طرفه بوده و از هزینه و درآمدها شکل می‌گیرد. برای همین کنفدراسیون فوتبال آسیا با هیئتش، باشگاه‌ها را به حرکت در مسیر اقتصادی تشویق کرد. کیفی‌نمای در سال ۲۰۱۱ تمامی باشگاه‌های اتحادیه اروپا را به فیر پلی مالی (FFP) مجبور کرد. این قانون باشگاه را ملزم کرد تا تمامی هزینه خود را درآمدهای خود تامین و جلوی افزایش هزینه‌ها بیشتر از درآمد را بگیرند. شفافیت مالی هم‌مساله مهم دیگری است که تا خارج نشدن پای سیاسیون از این باشگاه‌ها نمی‌توان انتظار آن را داشت. به‌طور مثال قراردادهای چندده میلیاردی برخی بازیکنان و مربیان که گاهی از سوی رسانه‌ها مطرح می‌شود تا نبود استانداردهای مالی ادامه خواهد داشت و کسی از آن اطلاع موثقی پیدا نخواهد کرد. در حال حاضر بیش از ۲۵ تیم اروپایی در دنیا به بازارهای بورس راه پیدا کرده و مهم‌ترین تاییدی که از آن به دست آمده، بالا رفتن سودآوری باشگاه‌ها، افزایش انضباط و شفافیت‌های مالی و همچنین افزایش اشتغال بوده است. در کشور ما با توجه به قانون خصوصی سازی، دو باشگاه پرسپولیس و استقلال در مواردی قرار دارند که باید خصوصی سازی شوند اما مهم‌ترین مساله فرایند آن است. در قانون اساسی ۴ روش برای خصوصی سازی باشگاه‌ها مطرح شده که شامل واگذاری مستقیم، عرضه در بازار سهام، مدیریت پیمانی و واگذاری تعاونی است. طبق اصل ۴۴ قانون اساسی، خصوصی سازی باشگاه‌ها و شرکت‌های کشور از چند روش عملیاتی می‌شود که اوضاع متفاوت اقتصادی، سیاسی و اجتماعی کشور نیز بر انتخاب این روش‌ها تاثیر بسزایی خواهد داشت.

درآمد سرخابی‌ها تا ۳ برابر قابل افزایش است

پیگیری‌های «فرهیختگان» از منابع نزدیک به وزارت ورزش نشان می‌دهد حسابرسی‌های نهایی هر دو باشگاه پرسپولیس و استقلال تمام شده و مجمع عمومی باشگاه پرسپولیس نیز برگزار شده است. مجمع عمومی باشگاه استقلال احتمالاً همین امروز برگزار خواهد شد؛ بنابراین هر دو باشگاه در یک قدمی معرفی به شورای پذیرش بازار سهام هستند. در مورد نوع خصوصی سازی و همچنین موانع ورود هر دو باشگاه به بازار سهام پیش‌تر توضیح داده شد، منبع نزدیک به وزارت ورزش در این باره اینگونه توضیح می‌دهد: «درآمد استقلال و پرسپولیس در حالت دولتی به‌طور سالانه ۱۲۰ تا ۱۳۰ میلیارد تومان بوده است. به‌طور مثال شرکت آتیه‌پرداز» که تمامی فعالیت‌های اقتصادی باشگاه پرسپولیس را برعهده داشته در ۶ ماهه نخست سال ۹۹ حدود ۷۵ میلیارد تومان درآمد را به این باشگاه داده است. عمده این درآمدها از طریق تبلیغات، برندینگ، کارت‌های هواداری... بوده است. کارگزار اقتصادی باشگاه استقلال، شرکت «های‌وب» نیز که مسئول تمامی فعالیت‌های اقتصادی این تیم است، تنها طی ماهه اخیر حدود ۴۰ میلیارد تومان درآمد را به این باشگاه تحویل داده است. البته براساس قرارداد منعقد شده بین دو باشگاه قرار است طی یک‌سال مالی شرکت آتیه‌پرداز تقریباً ۱۱۰ میلیارد تومان و شرکت های‌وب نیز ۸۰ میلیارد تومان به ترتیب به پرسپولیس و استقلال بدهند. همه اینها را باید در نظر گرفت که این دو باشگاه در حال حاضر تحت نفوذ دولتی‌ها و دولتی محسوب می‌شوند. «این منبع نزدیک معتقد است: «بررسی‌های کارشناسی نشان می‌دهد این دو باشگاه در صورت ورود به بازار سهام و حتی بدون درآمد حق پخش، سالانه ۳۰۰ میلیارد درآمدزایی خواهند داشت. درآمدزایی این دو باشگاه از طریق تبلیغات، برندینگ و تولید کالا‌های ورزشی و حتی تولید کالا‌های غیرورزشی است. البته بعد از واگذاری این باشگاه در بازار سهام می‌توان مجدداً پرورنده حق پخش را که در حال حاضر درصد جزئی آن در اختیار باشگاه‌هاست به‌عنوان مطالبه‌های جدی مطرح کرد.»

بسیاری از بنگاه‌ها و کارخانه‌های دولتی چه در روند فرایند و چه در بازدهی بعد از اجرای خصوصی سازی، ترس سیاست‌گذاران و همچنین فعالان بخش خصوصی را در فروش و تحویل شرکت‌ها و بنگاه‌ها بالا برده است. کشت و صنعت معان و نیشکر هفت‌تپه از معروف‌ترین بنگاه‌های واگذار شده به بخش خصوصی‌اند که نوع واگذاری و در ادامه عملکرد آنها در بستر خصوصی محل سوال بوده است. طی سالیان اخیر در کنار روش‌های «من‌درآوردی» خصوصی سازی که مساوی با ارزان‌فروشی و توزیع رانت و در نهایت خصولتی سازی بوده، سه روش پرکار بوده است؛ عرضه سهام در بازار سهام، فروش و واگذاری دارایی‌های بنگاه‌های دولتی به افراد و فروش بنگاه‌های دولتی به مدیران و کارکنان بنگاه. این سه روش در «انتقال مالکیت» و «خصوصی سازی بدون انتقال مالکیت» دست‌بندی می‌شود که مهم‌ترین پارادوکس اصل ۴۴ در کشور است. عرضه اولیه سهام «شستا» را به‌خاطر بی‌پاروید که در آن تنها ۱۰ درصد از مالکیت انتقال داده شد، اما خبری از انتقال مدیریت نبود.

مدل مطلوب خصوصی سازی سرخابی‌ها

پیمان مولوی، دبیر انجمن اقتصاددانان ایران در این مورد به «فرهیختگان» می‌گوید: «استفاده از ابزار مشروع «بازار سرمایه» در جهت خصوصی سازی بنگاه‌ها اتفاق مثبتی است اما مهم‌ترین موضوع «انتقال مالکیت» در این روند خواهد بود. باشگاه‌های پرسپولیس و استقلال باشگاه‌های پرطرفداری هستند، برای همین باید این سوال را پرسید که آیا وزارت ورزش سازمان تربیت‌بدنی حاضر به از دست دادن نفوذ خود خواهند بود و آیا اداره باشگاه به دست سهامداران سپرده خواهد شد یا خیر؟ مولوی ادامه می‌دهد: «نکته بعدی مدلی است که در دنیا وجود دارد، که یک‌بخش بحث سهامداری و بخش دیگر مساله دی نفعان است. گروهی از ذی‌نفعان باشگاه‌های پرسپولیس و استقلال پیش‌کسوت‌ها و بازیکنان آنها در طول سالیان هستند. باید پرسید که کجای فرایند عرضه خصوصی سازی این باشگاه‌ها گروه بازیکنان و پیشکسوتان» قرار خواهند داشت. این باشگاه‌ها شرایطی مشابه با بنگاه‌های دیگر ندارند چرا که طیف وسیعی از هواداران و پیشکسوتان را در خود جای داده‌اند. پس باید بدانیم که تنها عرضه سهام در بازار بورس معنی خاصی ندارد، بلکه باید به دنبال مدلی برای آن بود. منظور من است که مبادا عرضه این باشگاه‌ها نیز شبیه دیگر بنگاه‌های دولتی در سال‌های اخیر شود که تلفیقی از واگذاری و واگذار نکردن است.» مولوی بهترین مسیر خصوصی سازی برای دو باشگاه را، عرضه سهام آنها در بورس می‌داند اما نحوه فرایند، جایگاه ذی‌نفعان، سودآوری این دو باشگاه و همچنین درآمدی مانند حق پخش را محل سوال می‌داند. وی معتقد است اگر باسخی درخور به این ابهامات داده

نشود مجدداً با استخاله ابزار بازار سهام روبه‌رو خواهیم بود. ناظم اولیایی، مدیرعامل اسبق استقلال نیز در مورد نحوه خصوصی سازی این دو باشگاه به «فرهیختگان» می‌گوید: «بنده موافق واگذاری باشگاه به اهلیش هستم. منظور من مناسب سازی مدیریت باشگاه و اداره شدن باشگاه توسط همان مدیران است. اما این مساله شروطی دارد که بیرون ماندن پای سیاسیون و دولت اولین قدم آن است. شرط دوم تجاری سازی باشگاه‌ها و مستغنی شدن باشگاه‌ها از درآمد خودشان است. بین ۵۵ تا ۷۵ درصد از درآمدهای باشگاه در دنیا از پخش زنده بوده و حدود ۱۵ تا ۲۰ درصد آن نیز از برندینگ است. ۲۰ درصد باقی رانیز بلیت‌فروشی، تبلیغات روی پیراهن و... تشکیل می‌دهد. اولیایی احصا نشدن درآمدهای باشگاه توسط خودشان را مهم‌ترین مساله می‌داند و معتقد است: «مشکل عظیم ما همین است که پتانسیل‌های درآمدی را داریم اما حضور دولت اجازه احصای درآمدها را به باشگاه‌ها نداده به‌طوری که از موارد گفته شده، حق پخش به‌طور کامل برای دولت و در باقی نیز دولت سهم بیشتری دارد. متأسفانه طبق قانون حدود ۷۰ درصد درآمد حق پخش برای دولت و ۳۰ درصد آن نیز به باشگاه می‌رسد. این در حالی است که سهم باشگاه‌ها در سال‌های پیش صفر بوده است. اما اگر پول فوتبال را به فوتبال بدهیم، باشگاه‌ها می‌توانند خودشان روی پای خودشان بایستند، در غیر این صورت باز هم باید منتظر حضور پول‌های دولتی در باشگاه‌ها باشیم.»

مدیرعامل اسبق استقلال ادامه می‌دهد: «ما پس از سال‌ها کار کارشناسی در انجمن‌های مختلف با حضور فوتبالی‌ها و کارشناسان اقتصادی به این نتیجه رسیدیم که بهترین روش خصوصی سازی دو باشگاه پرسپولیس و استقلال «مدیریت پیمانی» است. در واقع در این مرحله در قالب یک قرارداد دولت، مدیریت کامل دو باشگاه را به شرکتی سپرده و پس از موفقیت، هر ساله در درآمدزایی و... اقدام به عرضه آن در بازار سهام کنیم. بدون رعایت این شروط بدون این گذارها ممکن است عرضه سهام دو باشگاه به بازار بورس و عدم درآمدزایی آنها در آینده تبدیل به یک معضل اقتصادی و حتی اجتماعی جدیدی شود.»

سرخابی‌ها نمی‌توانند وارد بورس شوند!

بر اساس اطلاعات منتشر شده مجمع عمومی دو باشگاه پرسپولیس و استقلال در هفته‌های اخیر انجام شده و قطار ورود این دو باشگاه به بازار سهام در حال مهیا شدن است. برخی منابع از عرضه سهام این دو باشگاه در بهمن ماه صحبت کرده‌اند. با این وجود اما شرایط این باشگاه‌ها برای ورود به بازار سهام محل سوال است، میزان دارایی‌ها، تنظیم صورت‌های مالی، انباشته‌بدهی‌ها و... از مهم‌ترین ابهامات این عرضه است. با توجه به اینکه ورود شرکت‌ها به بازار بورس سخت‌تر است به‌نظر می‌رسد که این دو باشگاه باید خود را

تطبیق وضعیت ۲ باشگاه پرسپولیس و استقلال با شرایط چندگانه عرضه سهام در بازار سرمایه		
شرط	وضعیت پرسپولیس	وضعیت استقلال
شرط اول	ثبت نزد سازمان بورس یا فرابورس	انجام نشده است
شرط دوم	محدودیت در نقل و انتقال سهام	ندارد
شرط سوم	پرداخت تمام بدهای اسمی سهام	انجام شده است
شرط چهارم	با نام بودن سهام و حق رای	خیر
شرط پنجم	نوع ثبت سرمایه ثبت شده (تومان)	غیر سهامی عام
شرط ششم	تبدیل سرمایه به سهم	انجام نشده است
شرط هفتم	سهام ممتاز	ندارد
شرط هشتم	سهام شناور	ندارد

سرخابی‌ها چقدر بدهی دارند؟

در مورد بدهی‌ها نیز این منبع نزدیک به وزارت ورزش به «فرهیختگان» می‌گوید: «سرخابی‌ها در سال ۹۲ هرکدام چیزی حدود ۶۰ تا ۸۰ میلیارد تومان بدهکار بودند (به قیمت دلار سال ۹۲ مجموع بدهی دو باشگاه ۲۰ میلیون دلار بوده است)، اما در حال حاضر تیم استقلال حدود دو میلیون دلار و پرسپولیس نیز یک میلیون و ۲۰۰ هزار دلار بدهکار است. این در حالی است که پرسپولیس حدود سه میلیون دلار و استقلال نیز تقریباً ۳۷۰ هزار دلار در دست کنفدراسیون فوتبال آسیا دارند که مسئولان ذریبط در تلاش برای آزاد کردن این منابع هستند. نتایج این درآمدزایی‌ها همین بوده که این دو باشگاه حتی یک ریال از دولت طی چهار سال اخیر دریافت نکرده و بیشتر از هزینه‌زایی به دنبال درآمدزایی بوده‌اند.»

جزئیاتی جالب

از دارایی‌های سرخابی‌ها

وی در مورد افزایش سرمایه و میزان دارایی‌های دو باشگاه نیز می‌گوید: «ورزشگاه شهید مرعوب کار در هفت ماه گذشته به نام باشگاه استقلال شده و سند آن نیز به این نام تحویل داده شده. کمپ مرحوم ناصر حجازی نیز برای همین تیم است. ارزش برندینگ نیز باید محاسبه شود که حدود ۵۰۰ میلیارد تخمین زده شده است. در مورد باشگاه پرسپولیس نیز ورزشگاه درفش‌ی فر و شهدای گمنام همین وضعیت را دارد و سند مالکیت به نام آنهاست. کل ارزش دارایی باشگاه پرسپولیس با ارزش برندینگ آن حدود یک‌هزار و ۲۰۰ میلیارد تومان تخمین زده شده است.» طبق توضیحات این منبع نزدیک به وزارت ورزش هر دو باشگاه پرسپولیس و استقلال برخلاف انتظارات زیان‌انباشته نداشته‌و میزان کل بدهی این دو باشگاه در بدترین شرایط حدود ۸۰ میلیارد تومان است، اما هیچ‌کدام از این دو تیم بر اساس محاسبه ترانزنامه در ۱۰ سال اخیر «زیان‌انباشته» نداشته‌و تراز آنها مثبت شده است. این منبع در نهایت معتقد است خصوصی سازی این باشگاه‌ها از طریق بازار سهام بهترین روش بوده؛ چرا که روش‌هایی مثل واگذاری قبلاً با شکست مواجه شده‌اند. از طرفی بخش خصوصی می‌تواند عملکرد نسبتاً ایده‌آل این دو باشگاه را در چهار سال اخیر ایده‌آل‌تر کرده و بسیاری از کانال‌های درآمدی جدید را احیا کند. وی می‌گوید: «در اولین مرحله قرار است بین ۱۰ تا ۱۵ درصد از سهام هر دو باشگاه عرضه اولیه شود و بعد از آن نیز پنج درصد در جهت حباب‌شکنی عرضه خواهد شد، اما وزارت ورزش در آخرین اظهارنظر خود بر عرضه ۱۰۰ درصدی سهام هر دو باشگاه تاکید کرده و حتی وزیر ورزش نیز در جلسه‌ای عنوان کرده که «هیچ‌برگه سهامداری برای وزارت ورزش و دولت باقی نخواهد ماند.»

